

6. Статистика на сайті Офісу Генерального Прокурора. URL:
<https://old.gp.gov.ua/ua/stationfo.html>

Політова Анна Сергіївна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри права
Маріупольського державного університету*

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДИРЕКТИВИ 2011/92/ EU У ЗАКОН УКРАЇНИ
ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ:
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ**

23 червня поточного року Європейська рада своїм рішенням надала Україні статус кандидата на вступ до ЄС. Це історична подія для нашої держави, яка вимагає приведення нашого законодавства відповідно до резолюцій, директив та інших нормативних актів ЄС.

М. Хавронюк відзначає, що можливість адаптації кримінального права України до кримінального права ЄС насамперед залежить від того, чи ґрунтуються вони на одних і тих самих принципах чи такі принципи відрізняються [1]. Також вчений вважає, що Україні потрібно адаптуватися до кримінального законодавства ЄС як чинне кримінальне законодавство, так і проєкт нового КК. Напевно, процедура адаптації буде такою:

- всі відповідні акти ЄС будуть чітко визначені та офіційно перекладені українською;
- Україні будуть встановлені строки для прийняття та введення в дію законів і підзаконних актів, необхідних для дотримання кожного відповідного акта ЄС;
- Мін'юст створюватиме тематичні робочі групи для розробки змін до КК; про введення в дію згаданих законів і підзаконних актів Україна буде повідомляти Європейську Комісію;
- згодом відбуватиметься моніторинг виконання [1].

Що ж стосується Директиви 2011/92/ EU, то вона спрямована на боротьбу

з сексуальним насильством та сексуальною експлуатацією та дитячою проституцією та заміну Рамкового рішення Ради 2004/68/ JHA.

Відзначимо, що проблема протидії сексуальному насильству, сексуальній експлуатації та дитячій проституції є актуальною для будь-якої цивілізованої демократичної правової держави оскільки вимагає консолідації усіх механізм боротьби з такими порушеннями прав дитини, а особливо в умовах збройного конфлікту. Сексуальна експлуатація та сексуальне насильство вважаються одними із найгірших форм насильства стосовно дітей. Згідно зі статистичними даними приблизно кожна п'ята дитина в Європі стає жертвою тієї чи іншої форми сексуального насильства; у чотирьох із п'яти випадків такого насильства кривдником дитини є особа, яку ця дитина знає. Сексуальне насильство стосовно дітей може набувати різних форм, зокрема таких: сексуальне насильство в сім'ї або колі довіри, сексуальна експлуатація (проституція або створення матеріалів, що зображають сексуальне насильство), сексуальне насильство через мережу Інтернет та сексуальне насильство з боку однолітків [2].

Відповідно до Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція) [2]:

- сексуальне насильство стосовно дітей вважається заняття діяльністю сексуального характеру дорослого з дитиною. Навіть якщо дитина досягла передбаченого законодавством віку для заняття діяльністю сексуального характеру, сексуальним насильством вважається діяльністю, коли дорослий використовує примус, силу чи погрози, або коли дорослий здійснює насильство зі свідомим використанням довіри, авторитету чи впливу на дитину, або в особливо вразливій для дитини ситуації;

- дитяча проституція (сексуальна експлуатація в контексті проституції) – це будь-яка форма сексуальної експлуатації дитини з метою вербування або примушування дитини до участі у проституції в обмін на грошову чи іншу форму винагороди або відшкодування (або коли вони обіцяються як оплата);

- дитяча порнографія (матеріали сексуального насильства над дітьми) –

це будь-які матеріали, які візуально зображають дитину, залучену до реальної або модельованої явно сексуальної поведінки, чи будь-яке зображення дитячих статевих органів, здебільшого із сексуальною метою. Кримінальне правопорушення може вчинятися шляхом виготовлення такого матеріалу, його розповсюдження або передавання іншій особі, придбання для себе або для іншої особи, володіння ним та свідомого отримання доступу до нього;

- участь дитини в порнографічних виставах (експлуатація дитини в сексуальних виставах) – цей кримінальний злочин містить факт вербування або примушування дитини до участі в сексуальних виставах, або отримання будь-якої користі від участі дитини в таких виставах. Він також включає факт свідомого відвідування таких вистав, до яких залучено дітей;

- розбещення дітей – стосується ситуацій, коли дитина, яка не досягла віку сексуальної зрілості, спостерігає за будь-якою діяльністю сексуального характеру. Це означає, що дитина повинна брати участь у сексуальній діяльності. Сам факт того, що дитина стала свідком таких дій, повинен каратися в межах кримінального правопорушення

- домагання дитини для сексуальних цілей – це кримінальне правопорушення, також відоме як «грумінг», стосується умисної пропозиції, зробленої дорослою людиною, зустрітися з дитиною, яка не досягла віку сексуальної зрілості з метою сексуального насилля або його/її експлуатації. Лансаротська конвенція стосується саме таких пропозицій, які здійснюються із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та ситуацій, коли злочинець здійснив певні конкретні кроки для особистої зустрічі з дитиною. Однак Лансаротський комітет, що уповноважений тлумачити Конвенцію, рекомендував державам розглянути можливість розширення криміналізації також у випадках, коли сексуальне насильство здійснюється безпосередньо за допомогою мережі Інтернет, а не внаслідок особистої зустрічі.

Закон України про кримінальну відповідальність містить такі положення щодо захисту дітей від сексуального насильства, сексуальної експлуатації та дитячої проституції: зґвалтування (ст. 152); сексуальне насильство (ст. 153);

примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154); вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155); розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК); домагання дитини для сексуальних цілей (ст. 156-1); ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301); одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження (ст. 301-1); проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи (ст. 301-2 КК); створення або утримання місць розпусти і звідництво (ст. 302); сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (ст. 303).

Що ж стосується Директиви 2011/92/EU, то вона встановлює мінімальні правила щодо визначення кримінальних правопорушень і санкцій у сфері сексуального насильства та сексуальної експлуатації дітей, дитячої порнографії та зловживання дітей у сексуальних цілях. Окрім того, ця Директива містить положення щодо посилення заходів щодо запобігання таким злочинам, а також захисту жертв. Так, наприклад, ст. 3. Злочини щодо сексуального насильства включають:

«2. Схиляння дитини, яка не досягла віку статевої згоди, з сексуальною метою бути свідком сексуальних дій, навіть без участі в цьому, карається позбавленням волі на максимальний строк не менше 1 року.

3. Схиляння дитини, яка не досягла віку статевої згоди, з сексуальною метою бути свідком сексуального насильства, навіть без участі в цьому, карається позбавленням волі на максимальний строк не менше 2 років.

4. Вступ у статеві зносини з дитиною, яка не досягла статевого віку, карається позбавленням волі на строк не менше 5 років.

5. Вступ у статеві зносини з дитиною шляхом:

(і) зловживання довірою, авторитетом або впливом на дитину карається позбавленням волі на максимальний строк не менший 8 років, якщо дитина не досягла віку статевої згоди, і не менший 3 років позбавлення волі, якщо дитина досягла цього віку; або

(ii) жорстоке поводження з дитиною, яка перебувала в уразливому стані, зокрема через розумову чи фізичну інвалідність або залежність, карається максимальним терміном позбавлення волі на строк не менше 8 років, якщо дитина не досягла віку згоди на статеві стосунки та принаймні 3 роки позбавлення волі, якщо дитина старша цього віку; або

(iii) застосування примусу, сили або погроз карається позбавленням волі на максимальний строк не менше 10 років, якщо дитина не досягла віку статевої згоди, і не менше 5 років позбавлення волі, якщо дитина досягла цього віку.

6. Примушування дитини до статевих стосунків із третьою особою, примус або погроза їй караються позбавленням волі на строк не менше 10 років, якщо дитина не досягла віку статевої згоди, та позбавленням волі на строк не менше 5 років, якщо дитина старше цього віку» [3].

Таким чином, проведене нами дослідження з одного боку свідчить, про впровадження Директиви 2011/92/ EU у національне законодавства та встановлення кримінальної відповідальності за такі діяння. Разом з тим, з іншого боку, для більш обґрунтованого висновку щодо відповідності норм національного законодавства законодавству ЄС, це питання потребує змістовного аналізу та порівняння норм, що містяться як у КК України, так і у Директиві. Саме тому, ця проблема потребу подальшого дослідження, що буде нами зроблено у наступних публікаціях.

Джерела:

1. Хавронюк М. Проблеми адаптації положень загальної частини чинного та перспективного кримінального законодавства України до кримінального права ЄС. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/problem-y-adaptatsiyi-polozhen-zagalnoyi-chastyny-chynnogo-ta-perspektyvnogo-kryminalnogo-zakonodavstva-ukrayiny-do-kryminalnogo-prava-yes/#link4>

2. Конвенція ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція): глобальний інструмент захисту дітей від сексуального насильства. URL: <https://rm.coe.int/prems->

3. Directive 2011/93/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on combating the sexual abuse and sexual exploitation of children and child pornography, and replacing Council Framework Decision 2004/68/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0093&qid=1665074541492>

Глущенко Світлана Ігорівна

к.е.н., доцент кафедри державно-правових дисциплін

та міжнародного права

Державного біотехнологічного університету (м. Харків)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В ПЕРІОД ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

Підступне повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну перевернуло світ! І цей збройний конфлікт оголив і в Україні, і в світі взагалі чимало проблем, пов'язаних з правом громадського здоров'я, а всі вони стосуються прямо чи опосередковано прав людини, і потребують системних рішень.

Здоров'я громадян є однією із найбільших цінностей для кожної цивілізованої, демократичної країни, це є однією із складових соціально-економічного розвитку держави. І тому для кожної такої країни повинна мати на меті збереження здоров'я населення та прагнення забезпечити кращі показники здоров'я людей і продовження тривалості життя.

Права людини на здоров'я та отримання медичної допомоги гарантовані міжнародними документами та повинні дотримуватись за будь яких ситуацій, навіть під час збройних конфліктів. Особи, що перебувають у зоні конфлікту, вразливі незалежно від їхнього статусу чи роду діяльності. Рівень доступу до наявної та прийнятної медичної допомоги є вирішальним для збереження здоров'я та життя кожної людини, що перебуває в зоні збройного конфлікту.